

RØDØY-LØVA

INFORMASJONSBLAD UTGITT AV RØDØY KOMMUNE

NR. 2

DESEMBER 2001

12. ÅRG.

kystfolket under Polarsirkelen

Kommunalt viltfond i Rødøy

tal avsettes på rentebærende konto.

§ 2 Kapital

Fondets kapital dannes ved innbetaling av fellingsavgifter, inntekter fra omsetning av ulovlig felt vilt, fallvilt og skadefelling av elg, eventuelle tilskott fra det statlige viltfondet samt fondets årlige renteavkastning.

§ 3 Bruk og forvaltning av fondet

Fondet skal så langt det er mulig dekke utgifter til etterforsk og håndtering av skadd- og fallvilt. I tillegg skal fondet nyttes til å forebygge skader fra hjortevilt på landbruksnæringen, tiltak for å fremme viltforvaltning generelt, styrking av kunnskapen om viltet samt bedring av jaktorganisering i kommunen.

§ 4 Årsrapport

Viltfondet avgir hvert år rapport om sitt virke, bruken av fondsmidlene og status for fondet.

Sluttregnskap for omsorgsboligene

Planleggingen av omsorgsboliger på Kila og Rødøy pågikk for alvor fra våren 1997 til sommeren 1999, anleggsarbeidene startet opp i juli 1999 og prosjektene var klare for innflytting høsten 2000, med teknisk ferdigattest datert 20. oktober 2000.

Totalbudsjettet var på 12,1 mill.kr. finansiert ved tilskott og lån fra statlige ordninger samt egenkapital fra lokale foreninger. Kommunen som sådan har ikke vært inne med egenkapital, men det er kommunen som er ansvarlig for

Rødøy kommunestyre vedtok på møtet 17. oktober å opprette et eget kommunalt viltfond. Tidligere var det et statlig viltfond hvor avgiftene fra bl.a. felling av elg og rådyr gikk inn og av dette fikk kommunene et lite øremerket tilskott til å dekke kostnader ved viltforvaltningen.

Nå er loven endret og det er opp til den enkelte kommune å bestemme fellingsavgiftens størrelse.

Plan- og jordstyret vedtok på sitt møte 24. september å sette fellingsavgiftene i Rødøy til 400 kr. for voksne elg og 230 for elgkalv.

Samtidig med at kommunestyret opprettet eget Viltfond så ble det fastsatt slike lokale vedtekter:

§ 1 Formål

Viltfondet er opprettet i.h.t. viltlovens § 43. Fondet er et bundet driftsfond hvis kapi-

Fra redaksjonen

Kjære Leser

I skrivende stund er vi midt i førjulskaktivitetene, tempoet er stor både på det offentlige og det mer private plan. Denne Rødøy-Løva skal være deg i hende når julefreden begynner å senke seg, og det fins stunder til å sitte ned - med nytt og gammelt fra Rødøy.

Av gammelt har vi beretning om hvordan det var å være barn og ungdom på en øy i Rødøy med bare en familie, med robåt som "konebil" og eneste mulighet for kontakt med omverden.

Høsten vi har bak oss har vært ganske stormfull, med stormen i november som den verste. Forsidebilde er fra den stormen og bråttsjøen som er foreviget er taksert til ca 45 m.

Stormen som presteskysen kom ut for mellom Sørfjorden og Rødøy nyttårshelga 1927 ble også dramatisk for de som var med, vi har tatt med denne beretning i sin helhet.

Vi lar intervjuet med Bjørg Kristiansen stå som et symbol på den verden vi har å forholde oss til - bare noen flytimer borte møter vi en verden så umenneskelig for de mange at det blir for sterkt å ta helt inn over seg - våre klager på det meste blir for ingen ting i den sammenheng.

Med dette ønsker vi alle våre lesere en riktig god jul og godt nytt år.

RØDØY-LØVA

Utgiver: Rødøy kommune
 Ansvarlig: Rådmannen
 Redaksjon: Kultursekretæren
 Opplag: 1000. Distrib. fritt til alle husstander i kommunen.
 Sats/trykk: Rønnes Trykk as, Mosjøen
 Web-adresse: <http://www.rodoy.kommune.no>

at lånene på vel 7,5 mill.kr. blir nedbetalt.

Selv om dette har vært et prosjekt med flere kritiske øyeblikk, både i forhold til finansieringen og utbyggingsøkonomien, så viser sluttregnskapene at en kom i havn innenfor budsjetttrammene.

I forhold til budsjettet ble det en liten overskridelse på Kila-prosjektet (ca 47.000 kr.) og et lite restbeløp til gode for Rødøy-prosjektet.

HOVEDTALL KOSTNADS-OVERSIKT

(i 1.000 kr)	Rødøy	Kila	Totalt
Tomt	0	83,3	83,3
Plan og prosjekt	370,2	811,1	1.181,4
Bygg	2.483,6	4.866,5	7.350,1
Ei	872,5	1.100,9	1.973,4
VVS	331,2	515,1	846,3
Luft	153,0	280,0	433,1
Uforutsett	21,8	50,4	72,2
SUM	4.232,4	7.707,4	11.939,8

Rapport om næringsfondene

I august ble det framlagt en egen rapport om bruken av næringsfond i Rødøy. Rapporten viser at det i 5-årsperioden 1996-2000 ble bevilget ialt 3,6 mill.kr. fra de 2 næringsfondene til å støtte ulike tiltak innen nærings-

livet i kommunen. Av dette er 60 % gitt i tilskott og 40 % i rentefrie lån. Fiskeriene er den næring som har fått mest med 42,6 % av potta og brorparten av dette har gått til å støtte kjøp av fiskebåter, industri- og håndverksnæringen har fått 22,1 %, mens reiseliv og turisme har fått 9,6 %. Resten er gått til landbruk, handel/service og kommunale utviklingsprosjekter.

Erkjentlighetsgaver

I forbindelse med formannskapets budsjettmøte på Klokkergården 3.-4. desember så ble det ved en høytidelig seremoni gitt erkjentlighetsgave til 2 personer som har arbeidet lenge i Rødøy kommune og som nå er pensjonert.

Trafikksikkerhetsplan

Kommunen har i oktober startet opp arbeidet med å lage en trafikksikkerhetsplan gjennom å be lokalutvalg og skolene om å komme med innspill om hvilke problemer som finnes i de ulike kretsene. Det er Vegsjefen i Nordland som har bedt alle kommunene lage slike planer for at fylkesmyndighetene bedre skal

vite hvilke tiltak som skal prioriteres, f.eks. når det gjelder skolevegene. Dersom planarbeidet går bra vil planen være ferdig til behandling utpå vårparten.

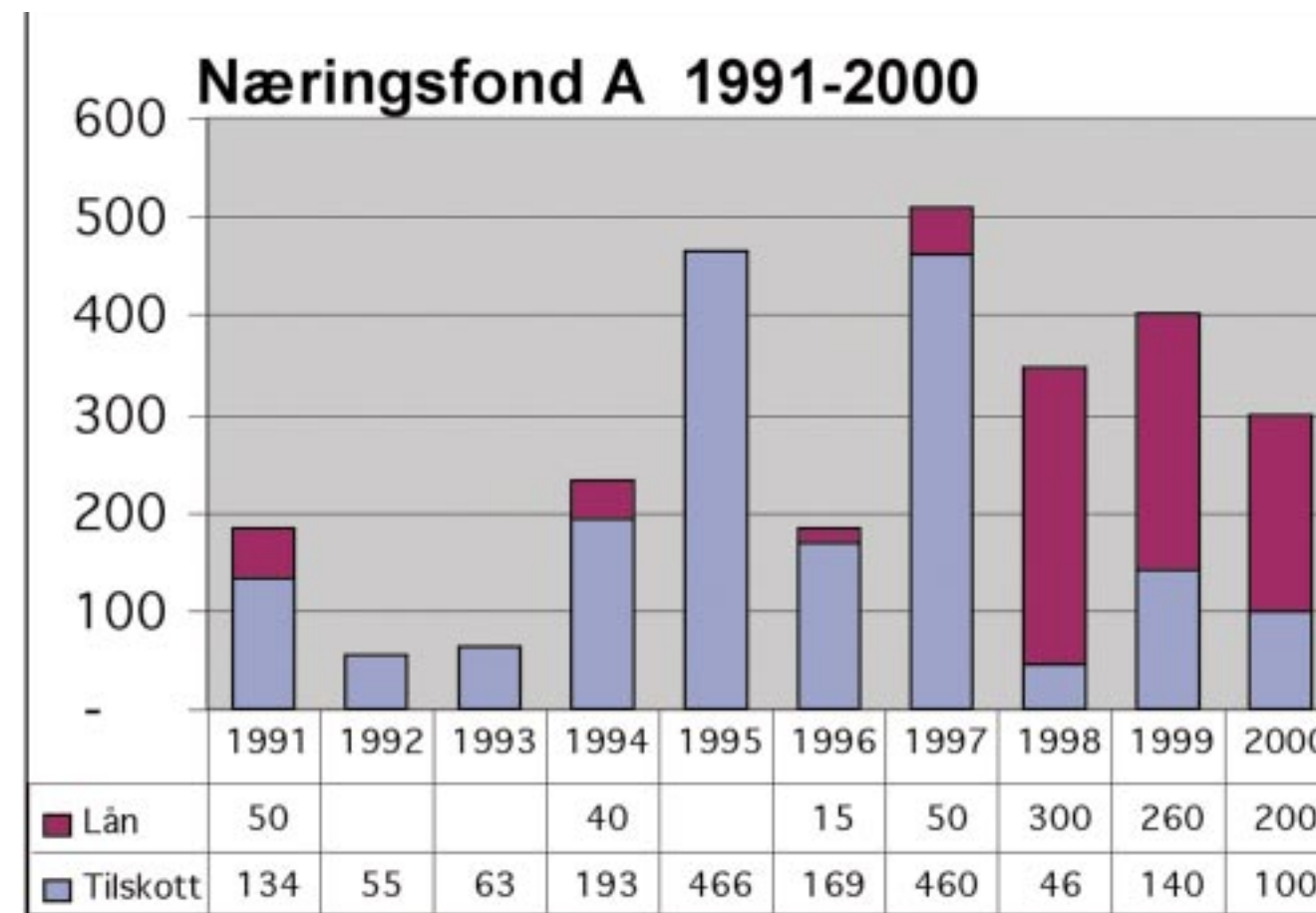
Storingsvalget 2001

Det framgår av valgboke etter storingsvalget i Rødøy at det var 1.110 personer i manntallet og det ble avgitt 821 stemmesedler. Av disse ble 4 av ulike grunner forkastet slik at valgoppgjøret inneholder 817 stemmer; 322 stemmer avgitt på forhånd og 495 stemmer avgitt på valginget. Dette gir en framføtepresent på 73,6 %.

Den suverene vinner av valget i Rødøy ble Kystpartiet med Steinar Bastesen som frontfigur. Kystpartiet fikk 32,9 %, KrF 23,1 %, SP 11,4 %, AP 10,8 %, SV 7,3 %, FrP 7,0 % og Høyre 4,8 %.

I tillegg fikk Venstre 1,6 %, Kristent Samlingsparti 0,7 %, RV 0,2 % og Det Politiske Parti 0,1 %.

Av de 817 godkjente stemmesedlene var 18 rettet av velgerne.

Figurn vier bruken av næringsfond A for de siste 10 årene. Tilsammen er det gått ut vel 2,74 mill.kr. av Næringsfond A i denne tiårsperioden, fordelt på 1,45 mill.kr. i tilskott og 1,26 mill.kr. i lån.

(Tallene på figuren oppgitt i 1.000 kr.)

Solnedgang ved det Arabiske hav

Fra Gjerøy i Rødøy til millionbyen Bangalore i India - en av verdens hurtigste voksende byer - er kontrastene enorme. Slike kontraster er det ikke så mange rødøyfjerdinger som kaster seg ut i sånn plutselig - men det gjorde Bjørg Kristiansen fra Gjerøy da hun i månedskiftet september/oktober i år landet i Bangalore etter en 16-timers flyreise fra Gardermoen.

Bjørg Kristiansen er ansatt ved Gjerøy barnehage, og har som en av mange deltatt i de årlige prosjektene

som går på at barn hjelper barn i andre land gjennom organisasjonen FORUT. Dette arbeidet har Gjerøy barnehage vært en flittig bidragsyter til. Bjørg har vært med på disse årlige prosjektene i 12 år.

Vi siterer fra brev av 1. juni til ansatte i barnehager som har deltatt i FORUTs barneaksjon barnehageåret 2000/2001: "Barnehageåret er snart til ende og FORUT ønsker å takke dere som har deltatt i barneaksjonen "Med rett til å leke". Opplegget slo godt an blant barnehagene som deltok, og FORUT er meget godt fornøyd med resultatet etter salget og basaren. Litt over 900 barnehager var med, og totalt er det til nå kommet inn 2 753 388 kroner. Enda har ikke alle sendt inn oppgjør.

Vinner av studietur

Som dere kanskje husker, lovet vi å trekke en studietur til India blant deltakende barnehager. Årets heldige vinner ble Gjerøy barnehage, Gjerøy i Nordland, og en av de ansatte her vil dermed få bli med FORUT til Nammane."

Litt om FORUT:

FORUTs oppdrag er å mobilisere for en mer rettferdig og solidarisk verden gjennom utviklingsarbeid, holdningsskapende virksomhet og politisk bevisstgjøring. FORUT har sin basis i de norske edruskaps- og fredsorganisasjonene IOGT, Juvente og IOGTs Juniorforbund.

I India samarbeider FORUT med to lokale organisasjoner som begge arbeider med barn. Begge organisasjonene har som mål å avskaffe barnearbeid. Prosjektene legger stor vekt på å mobilisere barns egne ressurser slik at de blir bedre i stand til å ha kontroll over sin egen hverdag. Videre legges det vekt på opinions-skapende arbeid i forhold til barns rettigheter, og på myndighetsrettede framstøt for å få myndighetene mer aktivt involvert i arbeidet for å bedre barns situasjon.

Barn hjelper barn.

Arbeidet med FORUT-prosjektet blir lagt opp etter en undervisningspakke som barnehagen får tilsendt, denne pakken danner grunnlaget for det

SOLNEDGANG VED DET ARABISKE HAV

arbeidet som går over flere uker. De norske barna lærer om det landet og dets kultur som tiltaket er rettet mot. Det er konkrete personer som med navn og bilder som er med på å gjøre arbeidet mer forståelig for barn. I år ble det særlig forståelig for barna i Gjerøy barnehage, når Bjørg kunne reise og møte de indiske barna som de var blitt kjent med gjennom bilder, tekst og film. Da Bjørg var vell hjemme igjen stelte de i stand til Indisk aften i barnehagen - med Indisk mat (chapati) og te - og inviterte foreldrene på besøk..

11. september.

Denne lange og ukjente reisen ble bearbeidet i Bjørgs bevissthet utover sommeren, det var mange ting som måtte forberedes, visum, vaksiner og

troller. Etter 16 timer på flyet landet de i Bangalore i India til et ubeskrivelig folkemylder og kaotiske trafikkforhold i gatene.

Bangalore med sine 8 millioner innbyggere er den femte største byen i India. Det er en av verdens raskeste voksende byer. Byen er et senter for høyteknologisk industri. Likevel lever om lag 60% av befolkningen i slumområder. Offisielle tall forteller at det fins 315 slumområder i byen, men i virkeligheten fins det mange flere. Det fins også 50 000 gatebarn i Bangalore, barn som er overlatt til seg selv og som må kjempe sin egen kamp for å overleve.

I denne smeltedigel var Bjørg og hennes reisefølge i 3 dager, de besøkte et tempel som var 2000 år gammelt og andre severdigheter

tid med utnyttelse av ulike arter og mangel på voksne til å ta seg av dem. Her får barna mulighet til å leve et stabilt liv. I tillegg til husrom får de næringsrik mat, rene klær og skolegang

I slutten av april i år var daværende statsminister Jens Stoltenberg på offisielt besøk i India. På oppfordring fra FORUT besøkte han Nammane. Stoltenberg ble meget imponert over måten hjemmet ble drevet på og det arbeidet som blir utført blant nødlidende barn. Det gjorde også sterkt inntrykk på han at norske barn hadde samlet inn en vesentlig del av pengene som gjør denne kjempeinnsatsen mulig. Dette kan norske barn være stolte av.

Hver onsdag var det underholdning på Nammane, den var det de som

kunnskap om det hun skulle møte. Bjørg sier hun var lite bereist utenlands, med hun tenkte at det måtte ikke være verre for henne enn det var for hennes far da han emigrerte til Amerika som ung først på 1900-tallet, alt var ukjent for han også.

Men så kom 11. september og det som det medførte av usikkerhet og redsel for å reise. Det var knappe 3 uker til den store utenlandsturen, og rundt om hørtes det om kanselleringer av turer og stor redsel for nye terrorangrep. Det måtte tees en beslutning. Bjørg sin ble - reiser de andre så reiser jeg også - mitt liv er ikke mer vert enn de andres.

Reisen.

De ble et reisefølge på 5 personer som møttes på Gardermoen lørdag 29. september kl 04.00, på grunn av omstendighetene måtte de møte flere timer tidligere en vanlig på grunn av den grundige sjekkingen av bagasje og passasjerer som de måtte gjennom. Så bar det mot fjerne himmelstrøk, med mellomlanding i Frankfurt og nye og enda strengere kon-

med østens mystikk, de var i slumområder med total elendighet, men også med menneskelig oppfinnsomhet for å hjelpe hverandre. Trafikken var en opplevelse i seg selv, alle typer framkomstmidler i en rasende fart og midt opp i det hele kuer som tok det hele med ro. Det var med livet som innsats at når en gate skulle krysses.

Nammane i Bangalore.

Kontrasten fra den kaotiske, støyfylte og farlige gata til gatebarnsenteret Nammane var enorme. Det er dette senteret barnehagebarna i Norge har rettet sitt arbeid mot i år og som de har blitt litt kjent med enkelte gjennom deres livshistorie og bilder fra undervisningsopplegget. På Nammane ble de møtt med kontaktsøkende, ivrige og glade barn. Selve senteret består av en tre-etasjes bygning. Standarden var enkel men veldig funksjonell. Det bodde rundt 100 barn på senteret. Gjennom oppsøkende arbeid på gata og i slummen har disse barna fått en mulighet til et menneskeverdig liv, alle har en for-

bodde der som sto for, det var sang og dans. En slik kulturkveld fikk de norske besøkende oppleve, og det ble en kveld som de vil minnes lenge. De norske besøkende måtte også opptre med noe som var typisk norsk, de tok en sanglek.

Til vestkysten.

Etter tre dager reiste de videre til vestkysten (Mangalore), der besøkte de den andre indiske partnerorganisasjonen CWC, som FORUT arbeider mot. Denne organisasjonen jobber hovedsakelig på landsbygda for å hindre at barn reiser inn til storbyen og blir gatebarn. Der kan fattige barn komme å lære seg et yrke slik at de selv kan bidra til å få en bedre framtid.

Solnedgang ved det Arabiske Havet

Mens de var ved kysten fikk de med seg en solnedgang ved det Arabiske hav. En lang hvit sandstrand med en himmel i de mest fantastiske farger før solen som en ildkule forsvant i havet. Bjørg sier hun måtte ut og vasse for å vite at hun hadde hatt

SOLNEDGANG VED DET ARABISKE HAV

Björg i Bangalore

Fra barnesenteret Namane

sine føtter i dette fjerne havet, og for å få mer nærhet til opplevelsen.

Minner for livet.

India beskrives som kontrastenes land. Det er et mangfold. Både når det gjelder geografisk utstrekning, befolkningens størrelse, variasjon i språk, religion og kultur og variasjon i klima og natur, er det riktigere å kalle India et kontinent enn et land. India har ca en milliard innbyggere. Levekår og økonomi har også de samme kontraster.

Björg er flink til å sette ord på sine opplevelser fra turen, inntrykkene var mange og til tider nesten ikke mulig å ta innover seg. Det ble til tider et uvirkelig preg over det hele. Turen var strevsom og opplevelsene mange, der var stunder der tårene og fortvilelsen ble for sterke til å skjule.

Men Björg forteller også om de fine kontakter som oppstod mellom de personene som de kom i kontakt med. Som for eksempel under kulturkvelden på Nammane da hun ble oppmerksom på en liten jente som sto å så på henne, Björg rakte armen til henne, jenta kom forsiktig og sjenert å satte seg på hennes fang og der fant hun seg så til rette at hun sovnet der. Andre dagen var jenta tilbake igjen og ønsket å være sammen med Björg.

Da vi besøkte Björg Kristiansen en kald novemberdag for å få en prat om turen hadde hun fått opplevelsene litt på plass, og følte takknemmelighet for den opplevelsen hun hadde fått, som hun kalte en opplevelse for livet.

RØDØY RUNDT

SMÅNYTT FRA RØDØY

SØRFJORDEN**Uteareal ved Nygård skole**

Høsten 2000 deltok ungdomskolen med sine 3 elever i en fylkeskommunal prosjektoppgave i å utforme sitt uteområde i nærmiljøet. Prosjekt-oppgaven gikk ut på å utarbeide en ideskisse over utearealet for å stimulere til fysisk aktivitet. Til vår store glede vant vi 10 000 kr i forbindelse med denne konkurransen.

Det ble satt i gang arbeid med å få laget en liten fotballbane på sørsiden av skolen. Dette arbeidet viste seg å bli dyrere enn forventet, derfor søkte vi midler fra fylket for mindre kostnadskrevenne anlegg. Prosjektet fikk midler for å ferdigstille utearealet med fotballbane og aktivitetsapparater. Vi har som mål å få satt opp lekeapparatene til våren, det øvrige arbeidet er ferdig.

Vevkurs

Det gamle og tradisjonsrike kunstloftet på Nygård skole er nok en gang blitt et fast møtested for engasjerte vevere. I høst har Nettno-kvinnene i Sørfjorden fått i gang vevkurs, med Solfrid Lorentzen som kursleder. Kurset som har gått over fire kvelder, har i sin helhet gått ut på å renne og sette opp vev. Om det ikke blir nye matter til jul, vil nok mange fine og fargeglade matter pynte opp i hus og heim utpå nyåret.

ØRESVIK**Fotballtrening**

Onsdag ettermiddag er treningsdag for de fotballinteresserte i Øresvik. Denne treningen har er et tilbud både til voksne og barn fra 4. klasse og oppover.

Jektvik havn

Et gammelt havnekrav er i høst blitt innfridd. Utdyping av havna i Jektvik har lenge stått på prioritetslisten over havneprosjekt i Nordland Fylke. I høst innfant mudringsfartøyet fra Kystverket seg i Jektvik og arbeidet kunne ta til for fullt.

Det var i hovedsak en grunne(4,5m) noe ut i havnebassenget som skapte problemer, videre var det generelt for grunt i kaiområdet. Kystverket har under sitt undervannsarbeide sprengt ut og depoert bort 1300 kbm. masse. Dette har resultert i en dybde på minimum 6 m. på laveste lavvann i havnebassenget. Det vil kunne tilfredsstillende de krav som Br. Hoff s fiskeanlegg har i forbindelse med levering og utskipping av sine produkter.

Bordtennis.

Når værforholdene ikke tillater utaktivitet har bordtennis blitt et alternativ. Det har derfor blitt en fast gruppe som møtes til denne aktiviteten.

NESØYA**Rein på vinterbeite**

I forrige uke kom de første tralerne med rein til øya. Ingen kan huske at det har vært landet rein her tidligere, og øyas befolkning er spent på hvordan dette nye innslaget i naturen skal avstedkomme. Å få 900 rein til ei forholdsvis lita øy kan bli mer enn et eksotisk innslag i faunaen.

Vi er jo vant til å ha et par hundre kontaktsøkende sauer rundt husene noen måneder i året, så det spores en smule skepsis.

Brønnboring

Teknisk etat har vært her og sett på muligheten for brønnboring. Vannet i den kommunale brønnen har vært og er et stort problem. Vannet er brunt, grumset og med kokepåbud nesten hele året. Nå øynes det imidlertid en løsning.

Krabbe og rekeparty

Årets populære arrangement, krabbe og rekeparty ble avviklet 20. oktober. Rundt 90 gjester koste seg stortlig med god sjømat og fin musikk på Nordnesøy Ungdomshus. Det har også vært arrangert barnrdiskotek et par ganger i år. Unger helt ned i 2-3 årsalderen har storkost seg.

Angelbruket A/S

Det har vært en bra sesong for Angelbruket a/s og lokale fiskere hitil i år. Særlig krabbesesongen har vært brukbar, hvor to båter har lan-

det ca 40 tonn krabbe. Nytt av året er drift med breiflabbgarn og som har gitt brukbart resultat. Seifiske var en tid også bra, men den siste tiden har været satt enstopper for det meste.

RØDØY KRETS**Nye tilbud på Smiholmen**

Nå kan du få stelt håret ditt på "Hårstussen" salong som har åpnet etter behov, det er også utleie av solarium. Men det mest populære er "Kaffeskvetten". Kaféen er åpen hver lørdag, og kan friste med gode kaker og kaffe.

Disse nye tilbud er i de tidligere banklokale på Smiholmen.

Rødøy Prestegård

Etter at presten flyttet inn til fastlandet ble prestegården stående tom. Klokkergården Gjestgiveri fikk leid den for et år, og har gjennomført en omfattende ansiktsløfting av gården. Klokkergården har dermed utvidet sin overnattingskapasitet med 10 sengeplasser

Sjøløva

Rødøy Velforening i samarbeid med Helselaget har fått opparbeidet en ca 3 km lang tursti til Storsanden, rett under bratteste Rødøyløva. Rødøy Velforening har bygd en turhytte ved enden av stien. Hytta som et utformet lik den som er på fjellet har form som en lavo. Lavoen på fjellet har navnet "Løva", mens lavoen ved storsanden har fått navnet «Sjøløva». Helselaget har skaffet midler til merking av løypa fra Nasjonalforeningens prosjekt «Folkesti». Merkingen blir utført til våren. Vi anbefaler alle å ta denne turen til Storsanden.

Utbygging i industriområde - Kai Vågholm

Utbyggingen består i å tilrettelegge industriområde i Vågaholmen i en størrelsesorden på 2000 kvm. I tillegg anlegges nytt kai. Kaia fundamenteres på stålørpæler, med betongdekke.

Kaia får ei overflate på 540 kvm.

Arbeidet kom i gang i juni 2001 da med sprenging og utfylling. Denne delen av arbeidet utføres av Br. Jensen (Rolf og Olav) etter et anbud på 1, 1 mill. Selve kaiarbeidet blir foretatt av A/S Anlegg til en kostnad på om lag 4,2 mill. Totalt vil hele anlegget ha en kostnadsramme på omkring 6. mill. Det er oppnådd fylkeskommunalt tilskudd på anlegget på inntil 50% av kostnadene. Ferdigstillelse forventes å skje i løpet av mars 2002.

RØDØY RUNDT

GLØTT INN I RESTURERINGSARBEIDET VED SELSØYVÆR HANDELSSTED

Det omfattende restaureringsarbeidet av Selsøyvik Handelssted fortsetter. Arbeidet pågår for tiden på selve hovedbygningen. Restaureringen av hovedbygningen ble oppstartet høsten 2000 og det påregnes å være fullført i 2005.

Hovedbygningens generelle forfating og bygningens størrelse medfører et omfattende arbeid. Til nå er svill og tømring mot vest og delvis mot sør skiftet ut og restaurert, videre er En del vinduer og kledning mot sør skiftet, grunnmur renovert og stabilisert. Bygningens sørvestre hjørne samt sør og vestvegg er løftet noe og stabilisert.

I henhold til restaureringsplan gjennstår det ennå en rekke store og omfattende arbeider før bygget er ferdigrestaurert. Alt av tømmer i bygningen skal gjennomgå kontroll, og der råte blir observert skal det fjernes, og erstattes med friskt tømmer. Taket skal fullrenoveres, den gamle skiferstein erstattes med ny stein av samme sort. Alle vindu i bygget skal renoveres. Gammel kledning fjernes og erstattes med ny, alt i overensstemmelse med antikvariske krav og prinsipper.

Aksel Olsen regner med at restaureringsarbeidet på hovedbygningen og kramboden, den siste er på det meste ferdigrenovert, vil medføre en kostnad på omlag 3. mill.

Hovedbygget er oppført omkring 1860, og nærmer seg den nette alder av 150 år. Butikkbygningen eller krambua er ennå eldre, kanskje nærmere 200 år.

Gammelbrygga. Her ble restaureringsarbeidet igangsatt høsten 1993. Hele bygget ble løftet ca. 70 cm. Storparten av svill på vegg mot vest er fornyet. Videre er det meste av stolper under brygga utskiftet og erstattet med nye stolper.

Ellers er enkelte gulvbjelker skiftet, dører og vinduer reparert eller skiftet alt etter den tilstand som hvert enkelt objekt befinner seg i. Gulv og tak er rettet opp, ny kledning mot vest og øst. Gulv i 1. etasje er utskiftet, og delvis utskiftet i 2. etasje.

Også når det gjelder gammelbrygga, så gjennstår det deler av restaureringsarbeidet, bl.a. trengs reparasjon av steinkar, de resterende stolpene under brygga må også utskif-

tes. Vegg mot sør trenger renovering.

Taket må gjennomgås, og en påregner en omfattende utskifting av skifer.

Total kostnad på restaureringen av gammelbrygga er beregnet til ca. 400.000.

Restaureringsarbeidet som foregår på Selsøyvik Handelssted ledes og utføres av Håkon Heen. Han innehar omfattende kompetanse innenfor slikt fagarbeid, dette er en garanti for at arbeidet holder den bygningsmessige kvalitet som kreves av et slikt restaureringsarbeide. Toralf Heen har også vært med i restaureringsarbeidet.

Statshuset. (Merkevesnets tidligere lager/verksted) Bygningen utgjør en viktig del av historien knyttet til stedet Selsøyvik. Det ble oppført i 1917, og har siden utgjort et sentralt landemerke i innseiling til selve handelsstedet (fra nord).

Statshuset inngår ikke som en del av Selsøyvik Handelssted og er således ikke fredet. Etter at bygget vinteren 1999/2000 etter en storm sto i fare for å rase sammen ble det besluttet å berge bygget.

Bygningen ble derfor rettet opp igjen, og reisverket ble delvis fornyet og forsterket. Ny kledning mot sør ble lagt, samtidig med at nytt taktekke ble utført høsten 2001. Huset anSees nå reddet og nye vinduer og noe mer utskifting av kledning vil komme i løpet av 2002. Reparasjon er kalkulert til 300.000.

Rødstua (opprinnelig fra begynnel-

sen på 1800.tallet) ble renovert på 1970-tallet både utvendig og innvendig. Bygget benyttes i dag som en gjennomgangsbolig først og fremst for de ansatte innenfor bedriften.

Nybrygga (bygget omkring 1850) ble totalrenovert i forbindelse med fornyingen av anlegget på 1980. tallet, Bygget inngår nå som en del av sanitærslakteriet for laks, og har da fått et endret bruksområde, selv om de til en viss grad er "beslektede" funksjoner.

Restaureringsarbeidet på Selsøyvik Handelsstedet fortsetter med full styrke framover helt til bygningene er fullrestaurert. Da vil en viktig historisk prosess være gjennomført, en dokumentasjon på fortid og nåtid, og det stolte Handelsstedet kan fra sin sentrale posisjon med front mot skipsleia se nye århundrer lyst i møte.

SMÅNYTT FRA MYKEN

Fordobling av antall elever og lærere ved skolen!

Fra høsten 2001 øket elevtallet ved Myken skole med 100 % idet to nye elever, Tuva og Marte Sofie, slo lag med Josefine og Bertine. På grunn av at Josefine samtidig rykket opp i ungdomsskolen, var det nødvendig å ansette en lærer til. Det ble Nina Lyngstad fra Verdal som kom til Myken for å styrke lærerstaben, som fra før besto av administrerende lærer Gro Bygdevoll. Nina er utdannet lærer med biologi, friluftsliv og idrettsfag. Hun spiller fotball og padler gjerne i og omkring havna i Myken i sin havkajak, når været tillater det.

Store skader på moloen

Stormene som passerte Rødøy i november har gjort stor skade på Slyngemoloen. På et område på ca. 50 meters lengde lengst nord på moloen er 35 steinblokker revet løs. Det er også mindre skader lenger sør på moloen. Hver steinblokk veier mange hundre kilo.

Etter henvendelse fra folk på Myken og fra Rødøy Fiskarlag har Rødøy kommune tatt saken opp med Kystverket, som har lovet å reparere skadene. Det er bebudet inspeksjon, men denne er blitt forsinket pga. dårlig vær.

Almenningskai på Myken

Allmenningskai

Helt siden før siste krig har det vært arbeidet med planer om allmenningskai på Myken. Men først i fjor ble planene realisert, takket være initiativ fra det kommunale lokalutvalget på Myken og Rødøy Fiskarlag. Rødøy kommune og Kystverket sto bak de nødvendige investeringene på kr. 640.000.

Kaia er et flytekaia av betong, 42,5

meter langt og plassert i en smul og sentral del av havna. Det er montert belysning og strømuttak for besøkende. Fra landgangen opp til veien, en høydeforskjell på ca. 10 meter, har Ulf Skauge bygget et trappesystem med en innlagt sirkelformet plass med benker. Den har fått navnet "Petter Moes Plass" etter Petter Moe, som bodde i Myken i en årrekke og hadde bl. a. meteorologiske observasjoner i perioden 1919 - 1965.

Flytekaia er meget kjærkommen både for fiskerne og for de mange båt-turistene som besøker Myken i sommerhalvåret

Badeliv

Den 26. juli fikk Myken et badebasseng på 12.000 liter. "Tore-basseng" er plassert på en egen platting like ved "Odin-plassen", der det også er sittegrupper og sandkasse for barna. Selv om den kjølige sommeren hindret temperaturen i vannet i å komme opp i mer enn 17 grader, viste tiltaket seg likevel å være meget populært, spesielt blant unge.

Sjeldne fugle

At Myken er et populært sted for turister, er det ikke vanskelig å forstå. Noe av det som trekker turistene, er det rike fuglelivet. Men de færreste er klar over at Myken også i stor grad tiltrekker seg sjeldne fuglearter. Forskere fra Universitetet i Trondheim, som regelmessig besøker stedet, sier at Myken er et av de stedene der sjansen for å oppdage en sjelden fugl er størst.

I oktober i år ble det fanget en hauksanger på Myken. Det er en meget sjelden fugl, og en må så langt sør som til Sør-Sverige og Jylland for å finne en fast bestand. Enkelte år er det funnet 1 - 2 hekkende par i Oslofjords-området. Hauksangeren har gule øyne og vatret, tverrstripet underside, i likhet med en hauk.

Andre sjeldne arter som er observert på Myken er kornspurv, hær-fugl, rosenfink, rosenstær, dvergfluesnapper, torsnanger, dvergmåke, jaktfalk og vandrefalk.

Også arter som en helst forbinder med innland og skog har funnet det bryet verd å flakse helt ut til denne siste utposten før Grønland, f. eks. gjøk, flaggspett, stjertmeis, dompap,

fuglekonge, lappspurv, rype, sothøne og århane.

Foruten de vanlige sjøfuglene har Myken også fast bestand eller besøk av mange arter småfugl. Bl. a. finnes en isolert bestand av gråspurv, som i svært liten grad blander seg med spurv utenfra. Gjennom "Gråspurv-prosjektet" har forskere i flere år studert denne bestanden, bl. a. for å finne ut om det oppstår genetiske forandringer over tid.

Blåskjelldyrking

Det arbeides med å komme i gang med dyrking av blåskjell på Myken. Det er valgt et interimsstyre for "Myken Musling AS (S.U.S)", og det er sendt søknad om tillatelse til produksjon av 200 tonn blåskjell pr. år på en lokalitet som tidligere ble brukt til laksoppdrett.

Det har vært foretatt prøvedyrking i en 5-årsperiode, og skjellanalyser som er gjort av Nordnorsk Skjell-dyrkerlag tyder på at forholdene for blåskjelldyrking er meget lovende.

Eiendomsprisen til værs

Folk utenfra har kastet sine øyne på Myken. I år er to eiendommer solgt til priser langt over det som hittil har vært vanlig. Dette kan tyde på at en i framtida kan få økt press på kjøp av fritidshus på stedet. Dette er betenkelig, siden det reduserer muligheten for fastboende til å skaffe seg tak over hodet, noe som på sikt kan true bosettingen på Myken. Politikerne burde gjøre noe med denne problemstillingen før det er for seint!

Malekurs våren 2002

"Kurs til Havs!" på Myken planlegger malekurs i påsken 2002, i samarbeid med bladet "Kunst for alle" i Oslo. Interesserte kan ta kontakt med Bjørn Skauge, Myken.

Kurs i antikvarisk restaurering

"Kurs til Havs!" arbeider også med planer om å arrangere et 10-12 dagers kurs i antikvarisk restaurering av bygninger i mai/juni 2002, i samarbeid med bl. a. Riksantikvaren. Her vil det bli anledning til å være med på oppjekking/sikring av hus, utskifting av stokker i tømring, reparasjon av vinduer og dører, håndpløying av golvbord, stykkerering av bordkledning mm.

En redningsdåd i Rødøy – presteskyssens forlis i 1927

Havet og båten, selve livsnerven i Rødøy prestegjeld gjennom alle tider har for mange prester opp gjennom historien betydd en stor og problemfylt utfordring. Mange er beretningene om lange og farefulle sjøreiser i åpen båt over lange havstykker til Myken og Træna. – over Melfjorden og Rødøyfjorden i kirkens tjeneste. Presten Reinholds Tostrup skriver i sin søknad på sognekall i Rødøy prestegjeld i 1714 om sin tid som kapelan i samme prestegjeld bl.a: «Endog till, og ofte formedelst de lange og vanskelige sjøreiser til de annex kirker med høyeste livsfare har betjent».

Var de lange sjøreisene farefull og vanskelig for presten, så var det selvsagt ikke mindre ansvarfullt og farlig å være presteskyss.

Denne dramatiske beretningen er fra det forrige århundre, mer presis 2. januar i 1927. Presteskyssen er på vei fra Sørfjorden og utover til Rødøya. Om bord i motorskøyta «Anna» befinner seg presten Sandstad, ordfører P.B. Andersen og de unge skysskarene Sigurd og Karl Vinje. Båten, en 35 fots spisskøyte med 11 hk Alpha hadde guttene lånt av Sigvald Engøy.

Vi lar den unge skysskaren Sigurd Vinje (19 år) fortelle sin beretning om presteskyssen denne skjebnedagen 2. januar 1927.

Andre nyttårsdag i 1927 var det gudstjeneste i Sørfjorden kapell. Presten Sandstad forrettet, og etter at gudstjenesten var over bar det hjem til Rødøya. Hva klokken kunne være når hjemturen startet er vanskelig å si helt akkurat, men jeg tror den var et sted mellom 1500 og 1600. Vinden blåste sydøst bris, og delvis overskyet, men innimellom viste månen seg på himmelen. Det var frost.

Det var planlagt herredsstyremøte på Rødøya den 3. januar, i den anledningen passet nyvalgt ordfører i Rødøy kommune Petter B. Andersen høvet å benytte presteskyssen utover til Rødøya. Det var selvsagt enklere å reise med «offentlig» skyss som gikk direkte til bestemmelsesstedet enn å måtte bruke egen båt neste dag.

Da vi etter en kort stund kom ut på Melfjorden økte viden til sterk sørøst kuling. Vi ble enige om å anlegge kursen slik utover at vi fikk vind og sjø akter. Da vi kom så langt ut som

til sørenden av Rengen, la vi kursen om mer mot nord, slik at vi fulgte vestsiden av Rengen. Dette gav lyvd for sørøsten og spakere vind. Alt gikk bare godt. Da vi nærmet oss nordenden av Rengen, Rengeskafet fikk vi mer føling med stormen. Nå la vi kursen rett på Rødøya, og fikk vind og sjø etter oss. Omtrent midtveis mellom Rengen og Rødøya fikk vi en ubehagelig overraskelse. Paktningen mellom sylinder og lydpotte sprenktes slik at motoren stoppet. – Motorskade var et faktum. Med en slik vindstyrke og sjø drev båten med stor fart utover fjorden med kurs for Belgen, en langstrakt øy langs sørøst siden av Rødøya.

Det var et hektisk arbeid med å skifte paktningen, men båten drev så snart at vi rakk ikke å få arbeidet utført og motoren i gang før vi var like i brottene utfor Belgen. Vi kastet begge ankrene, hver med 2 lås kjetting. Det hjalp en tid, men vind og sjø tiltok og ankrene ble dratt opp mot marbakken. Dermed var båten akterende så nært land at den begynte å hugge mot klippene.

Vi var da strandet på Belgens østre side like ved den lille bergkløften der telefonkabelen kommer opp av sjøen, telefonviken som den kalles. Forlis var da uungåelig.

Vi måtte sjølsagt forsøke å redde oss om mulig. Ettersom småbåten var sterkt skadet forsøkte vi å surre sammen en redningsflåte av lossebom, storgaffel og romlukene. Mens vi var i gang med dette arbeidet slo det mot båten noen skikkelige brottsjøer. I det øyeblikket båten var på bølgetoppen og like ved klippen tok jeg sjansen, tok tilfart og hoppet i land. Det gikk godt, jeg fikk fotfeste i den lille bergkløften som jeg så vidt kunne se i det svake månelys.

Jeg fikk så bedre fotfeste og min bror kastet så en taugline til meg som jeg festet i en bergknaus. Karl fikk så laget en redningsstol. Jeg fikk nå dratt sogneprest Sandstad, ordfører Andersen og min bror Karl over fra den synkende båten og til sikkerhet på land. Alle kom velberget over.

Sogneprest Sandstad trodde at hans siste time var kommet. Da vi nærmet oss bråttene gikk han ned i lugaren og satte seg, og kunne ikke få seg til å tro på noen redning.

Jeg har mange ganger tenkt på hvor godt det gikk da jeg hoppet i

land. De steile bergklippene var jo hvit av sjøis og dermed såpeglatt, det er ikke vanskelig å tenke seg hvordan det ville ha gått dersom jeg ikke hadde fått fotfeste med en gang, sannsynligheten taler for at jeg hadde falt i sjøen, og sjansene for en redning ville nok da ha vært små.

Da alle hadde kommet vel i land, og vi begynte å bevege oss over til den andre siden av øya merket jeg at min høyre fot var skadd, og det medførte store smerter å gå. Det viste seg at da jeg siden kom til doktor at leggbeinet var brestet. Jeg måtte da holde sengen i 3 uker.

Da vi kom på den andre siden av Belgen ville min bror forsøke å svømme over 2 smale sund som ligger mellom Belgen, lille Belgen og Rødøya. Vi frarådet han sterkt, og vi ble enige om å rope på hjelp. Rope ble hørt, og om en stund kom to mann ut i en robåt, Valdemar Møller og Eilif Jørgensen fikk hentet oss over til Rødøysida. Jeg var da svært medtatt.

Få dager etter ble den forliste båt opptatt. Den lå på 6 favners dypde. Båten ble fraktet til Grindvær, der den ble reparert av Jakob Strøm.

Når jeg tenker på redningen under så farefulle omstendigheter må jeg si det gikk forunderlig godt. Den eneste plassen der det var fotfeste å få var i den lille bergklippen, omkring var det bare glatte isberg. Jeg tror at hadde vi strandet lenger

ut på Belgen, så hadde nok sjansene vært små for å komme i land. Der var landskapet betydelig brattere.

Det viste seg at ordførerens arkivkoffert og prestens ordinatorkoffert holdt bra ut mot sjøvannet, slik at skadene var minimale.

Jeg kan huske da Sandstad en tid senere reiste fra Rødøy takket meg for redningen, og sa videre at nest etter vår herre var det meg han kunne takke for livet. Han la også til at han ute på misjonsmarken hadde vært døden nær blant forskjellige slags folk, men aldri så nær døden som den 2. januar 1927.

Året etter det dramatiske forliset ble den unge redningsmannen, Sigurd Vinje tildelt redningsmedaljen i sølv av Carnegies heltefond for Norge for å ha reddet 3 mann fra å drukne. I tillegg til medaljen ble Sigurd Vinje tildelt 800 kr fra Carnegies heltefond.

Pengene og heltemedaljen ble sendt via soknepresten i Rødøy og utdelt sommeren 1928 til Sigurd Vinje.

Carnegies heltefond tiltrådte sin virksomhet i Norge i 1912. Heltefondet var opprettet for å støtte dem som yter frivillig heltedilig innsats for å redde menneskeliv. Fondet skal belønne heltemot med pengebelønning, medalje eller annen minnegjenstand. Styret i Carnegies heltefond består av USA s ambasadør i Norge og to medlemmer oppnevnt av den norske regjering.

Denne medaljen fikk Sigurd Vinje etter redningsdåden

Erindringer fra barne- og oppvekstår i Rødøy

Hjørdis Takøy er født i 1918 på Lyngøya, ei lita øy vest for Rødøy. Her vokste hun opp sammen med sin familie i mellomkrigsårenes Rødøy. Hennes familie var de eneste som bodde på Lyngøya. Å friste tilværelsen på en liten øy i øyriket i Rødøy var det nok mange andre rødøyfjæringer som også gjorde i den tiden. Med sitt naturlige og nære forhold til båten blir ikke livet på øya preget av ensomhet og passivitet. Tvert i mot skildres en oppvekst rik på opplevelser, og et nært forhold mellom menneskene seg i mellom og i forholdet til naturen, der en rotur til å besøke naboer, eller inn til Rødøya ikke beskrives som noe besvær.

Det er et stykke viktig historie fra vår nære fortid som Hjørdis Takøy forteller oss i sine erindringer fra sin oppvekst i Rødøy. Vi lar henne selv berette:

AV HJØRDIS TAKØY

Mitt navn er Hjørdis Takøy, født den 16. januar 1918. Mine foreldre er Hansine Katrine Glad Danielsen, fra Sundøy i Rødøy og Edvin Olai Takøy. Mor var født i året 1887, og far i 1888. Mine foreldre ble gift i Rødøy kirke 10 juli 1910, året etter, 1911 kom den første datteren til verden hun ble født den 8. mai og fikk navnet Inger, oppkalt etter vår mormor på Sundøy. Året etter den 25. november fikk de en sønn som fikk navnet Ingvald, etter vår farfar på Takøya. Så ble det et opphold på tre år, men den 16. juli 1915 kom Olava til verden, og ble selvfølgelig oppkalt etter farmor på Takøya. Og da først kom (ugangskråka), og som dere forstår så var der ikke mer sunt vett å hente, og allerværst ingen gamle kvinnfolk å ta navnet fra, for å legge på meg. Derfor fikk jeg H-en etter gamle onkel Hans i Krabbvågen på Sundøy.

Da jeg var 7 år fikk vi en liten bror, som ble oppkalt etter morfar på Sundøy.

Vi hadde alle en trygg barndom, men ingen rikdom, den eneste rikdommen var kjærlighet, og den fikk vi masse av. Vår inderlig kjære mor var flink til å ta seg av oss barna, og lærte oss god gammeldags folkeskikk, og det var godt å ta med seg hjemmefra. Det var to ting vi viste lite om, det var: uærlighet, sladder og nabokrangel, det var helt ukjent for oss. Våre lekekamerater var kalvene, lammene, en

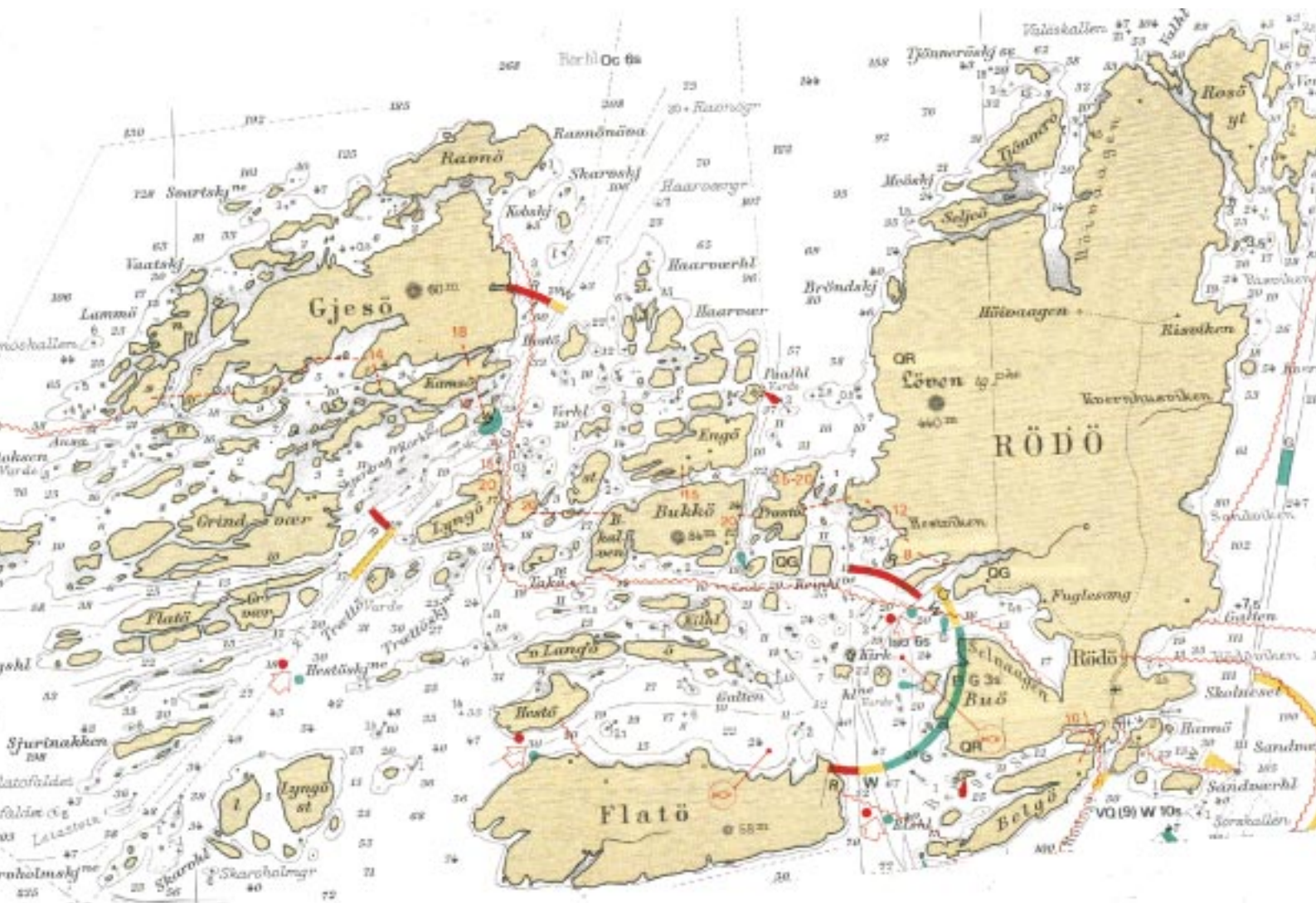
hund og to katter. Vi måtte tidlig lære oss til å arbeide, så vi kunne være til hjelp hjemme. Min søster Olava, som var tre år eldre enn meg, var ikke så robust som jeg. Hun hadde en rekke gode egenskaper. Og av disse kan nevnes: snill, godhjertet, erlighet og påholdenheter, ja i mine øyne var hun en liten engel. Jeg kan huske tilbake til de første barneårene at jeg var veldig redd for at hun skulle dø fra meg. Vi vaks opp som tvillinger, med den forskjellen at Olava var pappas pike, mens jeg var mammas pike.

Olava lærte tidlig å stelle for dyrene i fjøset, og derfor ble det en selvfølge at hun skulle bli bondekone, det ble hun da også, om ikke akkurat i Rødøy så kom hun til Senja som bondekone.

Vi lærte tidlig å bli fortrolig med sjøen. I ettertid kan jeg si at vi var den første to hesters motor i Rødøy-øyene, det vil si vi satt i bredden på framtofte, mens mor satt på baktofta og hamlet og styrte båten. Det hendte mange ganger at det ble storm før vi kom oss hjem igjen, men alltid gikk det godt. Men jeg tror mor bad stilt for seg og oss der hun satt og styrte båten.

Skolen

Skolen våres lå på Rødøy, og dit måtte mor skyss oss i all slags vær med en liten robåt hver sjette uke hele skoleåret. Vi måtte ha med oss: sengetøy, brensel, spekemat, poteter tørrmat pluss melk og kakao. Om vinteren brukte vi gode

varme lugger, og først på høsten var det treklomper. Det var ingen som ble mobbet verken for klærne eller maten vi hadde med oss, for vi var jo alle like fattige. Vi gledet oss til hver skoletur, men når skoleturen var slutt da var det deilig å komme hjem til god mat og mors kjærlige omsorg.

I hjemmet vårt var det et fast ritual når vi kom hjem fra skolen. Først på ovnen med en 20 liters gryte med vann, mens den stod til varming ble håndkle, såpe og luska lagt ved badestampen. Når vannet var blitt varmt ble stampen fylt, og vi ble skrubbet med børste og duftende såpe. Håret ble godt vasket og kjemmet. Mor var veldig redd for lus og skabb, det kunne jo hende at det forekom på skolen. Men heldigvis ble jeg bare en gang smittet av skabb de 7 årene jeg gikk på folkeskolen, og siden ble jeg hysterisk når skabb ble nevnt. Det har fulgt meg opp gjennom årene, selv i dag er jeg redd

for å holde på et trappegelender på et offentlig sted.

Barndomsår

Men tilbake til barndommen. Det kunne jo hende at i barna ble lei oss, (slik som dagens barn blir), men da fant alltid mor på noe avkobling som vi fikk være med på, det kunne være tur rundt øya eller gammeldans på kjøkkengulvet. Vi hadde oldemor boende hos oss helt fra mor og far giftet seg og til hun døde den 13. august 1935. Hun var fars bestemor og også hans fostermor. Hans far kom bort på sjøen, da far bare var 5 år gammel.

Far mistet også sin bestefar på sjøen og derfor ble bestemoren boende hos oss, og vi var allesammen veldig glad i oldemor. Hun lærte oss å be kveldsbønn, og det føltes trykt å legge seg til å sove, (takk skal oldemor ha).

Vi hadde det veldig artig da vi var

små, jeg kunne finne på de sprøeste ting. En gang fikk jeg en fin kjelke, den var veldig godt forseggjort med bolter gjennom meiene og svære mutrer på setet. Jeg hadde ikke tid til å kle ordentlig på meg - for jeg ville prøve vidundret. Jeg lurte meg ut, tok kjelken og satte utfor en stor fokkskavl, med det resultat at jeg ikke kunne sitte på baken en hel uke etter at de store mutrene hadde skåret opp hele den lille bakenden min. Men jeg var bare slik (kanskje det er noen av mine etterkommere som kjenner seg igjen), først handle og siden tenke.

Jeg vil fortelle flere gale ting jeg gjorde uten å tenke over resultatet av handlingen. Min eldste bror hadde fått i julegave fine kjøpte ski, de sto så fristende til bak ytterdøren. Det var så fristende å prøve skiene, bare en gang tenkte jeg. Men akk og ve, jeg for en vei og skia den andre veien, da jeg fant den igjen var den

ERINDRINGER FRA BARNE- OG OPPVEKSTÅR I RØDØY

ene skia brukket på midten. Da var min første tanke å drukne meg i Mannfallsundet. Men så plutselig gikk det et lys opp for meg, vi hadde en stangvis geitebukk i fjøset - han skulle bli syndebukk. Denne vinteren var for en gang skyll en rik snøvinter, så vi bar vann fra et vannhull som lå nærmere fjøset. Da jeg slapp ut bukken ble han så forvirret av snøen som han ikke hadde sett før at han sprang direkte i vannhullet. Men til mor fortalte jeg følgende historie: bukken hadde kommet seg ut av seg selv ved egen hjelp, og sprang direkte på skia og skallet den i to. Da sa mor: «Du kan no fortell mange eventyr, men kan du vis meg hvordan bukken klarte å få opp kroken på fjøsdøra, den var jo låst på yttersida.» Dermed tok mor etter riset, og jeg viste hva det betydde. Etterpå forklarte mor det slik; det var ikke for den brekte skia jeg fikk ris for, men fordi at jeg løy på bukken som ikke kunne forsvare seg.

Mor var en særdeles varm, god, snill, flink og selvstendig kvinne. Hun måtte jo være både mor og far for oss barna, og det var til tider ikke så lett. Men fordi øya var omflødd var det ikke så lett for oss å rømme når vi følte oss forbigått, men den tanken streift oss vel aldri. Som jeg før har fortalt, så hadde alle mine søsken fått navn etter våre besteforeldre, og det var jo en stor æresbevisning til de gamle. Bare jeg hadde et fremmed navn og derfor trodde jeg lenge at jeg var et fremmed barn, som var tatt fra andre folk.

De voksne forstod egentlig ikke hvor vondt det var for meg, jeg forstod egentlig ikke alltid svarene de voksne gav når jeg spurte dem. Men av oss søsken tror jeg Daniel hadde det mest ensomt, han hadde jo ingen å leke med. I ettertid tror jeg han ble preget av det.

Far så vi lite til i våres oppvekst. Han hadde fast arbeid på Rødøy, men lønna var ikke større enn at det gikk til mat og klær til familien. Det ble ikke noe videre utdanning på oss barna enn 7 års folkeskole og den lærdommen vi fikk med oss hjemmefra - og det var vel den beste.

I dag ligger øyene øde og forlatt men ikke glemt. Barndommen inneholder meget godt og skjønt å tenke tilbake på. Det er stor synd på barna som vokser opp i dag og som bare har TV-skjerm og dataspill å tenke tilbake på.

Men da må jeg atter tilbake til min

kjære mor og hva hun sto for. Hennes «konebil» var en liten robåt, og den brukte hun i allslags vær - stille som storm. Når noen trengte hjelp, og det var ikke sjeldenhet at mor ble hentet før de budsendte jordmora. Skulle noen gift seg - og hadde råd til bryllup - så måtte mor hjelpe til som kokk. Det var aldri nei når noen trengte hjelp. I den tiden vi bodde i Rødøy var det ingen begravelserbyrå, så da måtte mor ofte være med å stille de døde, det var sikkert ingen artig jobb, da det ofte var gode venner av mor som var gått bort.

Mor var en flink syerske (selvlært). Jeg mener og tror at hun sydde alle konfirmantkjolene til de piken fra Rødøy skolekrets som ble konfirmert i Rødøy kirke fra 1912 og til hun flyttet fra Rødøy i 1939. På den tiden var det ikke tatt i bruk hvite kapper til konfirmasjonen, da bruktes bare hvite og sorte kjoler. Det var far som bestemte hva farge vi skulle ha.

Søster Inger hadde sort kjole, men Olava fikk velge, hun ville ha hvit og selvfølgelig fikk hun det, hun var jo så lita og nett.

Far var reist til Dyrøy som doktor-skyss da jeg skulle konfirmeres, og jeg var nesten sikker på at jeg også kunne få bestemme farge - men nei den gang ei. Julen før jeg skulle være konfirmant fikk jeg sort kjoletøy i julegave, og dermed basta. Men mor sydde en nydelig kjole til meg, follet skjørt og hvit blondekrage. Jeg fikk også silkeundertøy, silke strømper og lakksko, så jeg var godt fornøyd. Fra far fikk jeg et nydelig halssmykke av sølv og fra familien Dr.Hoyer fikk jeg armbånd med emaljemotiv. Stort familieselskap ble det også, og med det var barndomstiden over.

De lykkelige ungdomsårene gikk jo så fort, der oppstod den ene forelskelsen etter den andre. Men jeg skal ikke enda slippe taket i barneårene for det er dem jeg kan øse av. Da vi var barn da kunne barna leke uten at voksne behøvde stå utover hodene på dem. Om vinteren laget vi snøhus, der lekte vi mens det var lyst. Når det ble kveld og vi hadde hengt opp klærne til tork, så hadde vi lekestue under kjøkkenbordet. Ellers lekte vi med de hjemmelagde dukkene i hver vår appelsinkasse, i dem var det tre etasjer, rene luksusboligen. Da vi ble større og fikk lov å gå til sjøen, da var det spennende å søke etter rak som vind og strøm satte inn til lands. Vi fant mange artige ting, flasker, glasskavler, årer og øsekar. Engang fant jeg et uåpna brev,

men det hadde ligget så lenge i sjøen at det var uleselig - kanskje var det et kjærlighetsbrev?. Flaskepost fant vi aldri, men jeg drømte bestandig om å finne en pengebrev, det kan jo sammenlignes med dem som spiller på lotto, og aldri vinner. Det ble aldri noen pengebrev på meg. Jeg tenkte ikke på at jeg kunne finne et lik som tidevannet hadde satt til lands. Heldigvis for meg så skjedde det ikke, om så hadde hent så hadde dodd av redsel.

Jul

Til jul fikk vi nye lærsola-lugger, det var lugger som var lærsoler under og med kalosjering av geitskinn ellers var de strikket av sort ullgarn 2 vrang og 2 rette masker, de nådde langt over knærne. Disse luggene måtte bare brukes til finbruk, for vi hadde grovlugger som vi brukte til hverdag og arbeid. Til jul fikk vi nye kjoler av fint ullstoff, mens vi var små fikk vi likedan farge og samme mønster, men når vi ble ca. 10 år fikk vi selv bestemme fasongen.

Julegaver fikk vi hver julaften, det var jo ikke av så stor verdi, men det skulle være en overraskelse. Ja, for de andre men ikke for meg, jeg fant bestandig pakkene. Det ble nesten til en sport å gå på jakt etter julepakkene, det var så spennende å løse opp og titte på innholdet, men dessverre så ble det ingen spenning på juleaften. Gavene fra Ingvald var mest interessante for de var kjøpt, og som oftest innelåst i nattbordet hans, nøkkelen bar han bestandig på seg. Jeg tok like godt og åpnet ryggen på skapet, og der lå pakkene, to likedanne, som jeg skjønte måtte være til oss småpikene. Da jeg så de var like, åpnet jeg bare den ene, og der lå et fint sy-etui med saks, fingerbøl, nål og trå. Jeg syntes det var nydelig og gledet meg veldig til julekvelden. Men da jeg skulle åpne pakken fra Ingvald fant jeg bare et apeansikt med lang tunge, tegnet av min bror. Det ble en trasig, men lærerik kveld for meg. Sy-etuiet fikk jeg først den 16. januar.

I romjula fikk vi være med på jule-trefest som ble holdt i kirken, da var vi pyntet med nye kjoler og silkesløyfer i håret, ja spør om vi syntes vi var noen prinsesser. Men det største høydepunkt på julen var når far kom hjem på julekvelden for da først kom frukten og godteriene på bordet. Nyttårsaften var det som oftest julefest på skolehuset i Selvågan. Det var egentlig den artigste festen for da fikk vi både gå rundt

Hansine og Edvard Takøy. Jeg sitter på pappas fang, Olava på mors fang. Ingvald og Inger står bak. Piken til høyre av far, er vår kusine Anna Moen, og den piken bak på?? er en kusine av oss. Ingeborg Samuelsen fra Tjong??? Tror hun blir konfirmert den dagen.

juletreet og leke etterpå. Alle mødrene hadde med seg både julebrød med kjøttrull og annet godt pålegg, for ikke å glemme alle julekakene og pakkene med frukt og smågodt. Ja det er gode minner å tenke tilbake på. Nu er skolehuset ferdig å ramle ned, det er i hvert fall et trist syn når du kommer til Selvågen i dag. 1)

Livet på øya

Om våren kunne det mange ganger bli lite for til dyrene i fjøset. Da måtte vi både skjære tang, og røsje lyng til dyrene. Og lyng fantes det rikelig av på Lyngøya. Det hente en gang hver vinter at det kom en familie fra Grindvær for å røsje lyng til sine dyr. Det syntes vi var moro, kona var en nær slektning av mor, hun hadde ungene med seg for at de skulle hjel-

pe til, men det ble nå mest lek. Det var jo så sjelden vi hadde andre unger på besøk så vi måtte jo passe anledningen å få vise våres revestrekker, vi hadde det i hvert fall veldig artig.

Påskan husker jeg spesielt, ned forbinder jeg først og fremst med motordur, for da kom lofotfiskerne hjem fra vinterfisket. Da var det artig og se hvem som kom først. Båtene hadde flagg i bakmastra og fisk hang til tork på en snor mellom mesanmastra og styrhuset. Det ble mer liv ut i øyene når mannfolkene kom hjem. Dette var jo også tiden da fuglene begynte å verpe. På øyene som tilhørte oss hadde vi både ærfugl og måser som varp, det var et godt tilskudd i næringen.

Først i mai begynte torvonna, det var både mannfolkarbeid og kvinn-

folkarbeid, ja ungene måtte også hjelpe til på torvhaugen. På den tid var det torv som bruktes til brensel, på de plasser som ikke fantes bjørkeskog. Vi hadde dessverre så lite torvland at vi måtte kjøpe både ved og kull i tillegg. Torvonna var et fryktelig slit, først måtte lompen spaes opp, så skulle den trilles i trillebår utover haugen, i alt 300 lompe. Der nest skulle den skjæres i passe skiver og legges til tork. Når det var fin tork måtte hver torv snues eller røyse to og tre sammen, deretter skulle den setes, det var om og gjør at prosessen var ferdig til sankthans, ellers ble det ikke rømmegrøt på våren å bære opp tørt tang mässe og gammelt brendbart skrot til sankthans-bålet, det var om å gjøre å få det størst bålet med masse røyk. I

ERINDRINGER FRA BARNE- OG OPPVEKSTÅR I RØDØY

den tiden var det ikke noe forbud mot varme i åpen mark, alle måtte ta ansvar for det de gjorde.

Slotta begynte som vanlig i midten av juli, og varte til ut i august. At vi holdt på så lenge kom av at vi hadde to øyer å høste. Vi begynte slotta på Takøya, når vi var ferdig og fått høyet i

1) Artikkelen er skrevet før restaureringen av klokkegården fant sted.

hus på loven førte vi dyrene over fra Lyngøya til Takøya. Buskapen bestod av to kuer, en okse og to kalver. To katter fikk også sommerferie på øya, da det var så masse vånd hver sommer. Det varte ca. en mnd. før vi tok dyrene hjem igjen, da var vi ferdig med høyonna hjemme. Mens kuene var på Takøya måtte vi ro morgen og kveld for å melke, det tok ti minutter hver vei ettersom været var. Vi rakk så vidt en blåbærtur til Rødøya før skoleferien var over.

Når det ble kveld rodde vi på sjøen for å fiske den fisken vi trengte til morgendagens middag. Det hendte vi måtte ro nesten hele natten før vi fikk nok fisk, og da kunne klokka bli fem på morgenen før vi kom i seng. Jeg tror vi hadde fritt fra skolen en uke i september for å hjelpe til med potetopptakingen. Ellers var det da tid til å få torva i hus før det satte inn med høststorm og regn. Enten kunne vi bære torva i sekker på ryggen, eller så måtte vi føre den i båt hjem. Naboene på de andre øyene kom ofte og hjalp oss når de så at vi trengte hjelp, det var et veldig godt naboforhold i Rødøy-øyene på den tiden vi bodde der. I dag forstår jeg godt hvordan mor måtte føle det da hun flytta fra Rødøy og alle vannene sine, som hun var slik knyttet til.

Ungdom og voksen

Jeg var hjemme til jeg var 17 1/2 år, da maste jeg så fælt at mor måtte gi meg lov til å reise bort og ta hus-hjelp-plass på Storselsøya hos en storbonde, der var jeg «slave» for 10 kroner måneden. På Storselsøya ble mitt livsløp beseglet der traff jeg den gutten som skulle bli min både på godt og vondt. I de årene var jeg et mehe som trodde livet alltid skulle være rosenrødt. Det var en lærdom som jeg gjerne skulle vært foruten. Vi ble gift den 28. november 1936 på Rødøy prestekontor. Min mor sydde til meg en riktig pen kjole i anledning dagen. Ellers var det som en vanlig ørkendag, det var jo lørdag

hadde lite penger, lite mat og dårlige klær – men stor optimisme, så turen endte bra. Vi skulle jo bare på en kort besøkstur, men ble i Troms i hele 14 år. Det første året bodde jeg og Aud i Tranøyboten hos mine foreldre. Jentoft tok det arbeidet han måtte få, han ville jo ikke arbeide for tyskerne vis det gikk an å slippe unna. Første plassen var slottkar i Sørreisa, siden ble det forskjellige anlegg, en tid i Troms og siden i Bar-dufoss. I september samme år bestemte vi oss for å bosette oss der nord. Vi hadde da fått leid ett rom hos en enke og hennes sønn. Jentoft reiste da tilbake til Helgeland for å ta opp potetene som vi hadde satt i åkeren før vi reiste fra Storselsøya. Da han kom oppover med poteten hadde han også med seg diverse kokekar og dekketøy slik at vi skulle klare oss over vinteren. Vi fikk låne en seng, ett bord og tre stoler og det var hele møblemanglet - på den tiden fikk mann ikke være storforlangende. I krigsåret 1941 diskuterte om vi skulle reise tilbake til Helgeland igjen. Men skjebnen forandret all diskusjon, jeg ble gravid og hadde ikke lyst til å reise så langt bort fra min familie igjen. Doktor Hoyer som mine foreldre kjente fra før trengte ny båtfører, og Jentoft var så heldig å få jobben. Men betingelsene var at vi måtte bo i doktorgården, og det ble jo ikke så bra i lengden. Etter ca. ett år fikk vi leilighet i kontorbygningen. Høsten 41 kom Evy til verden, hun ble født dagen etter våres 5te bryllupsdag. Tidlig på våren kjøpte vi ett mål jord, hvor vi bygde oss hus. Våren 42 hadde vi barndåp på Tranøy, og mor bar lillejenta til dåpen, hun fikk navnet Evy Hansine etter far og mor. Jeg er veldig taknemmelig for at mor fikk leve så lenge at hun fikk se våre to døtre. Mor døde våren 44 den 4. mars. På sin fødselsdag var hun til graven, det var den tyngste dag i mitt liv. Nøyaktig tre år etter Evy fødte jeg enda en pike – som fikk navnet Inger Lise, og tre år deretter kom Live til verden. Og 4 år etterpå fikk vi datter nr 5, da var Aud blitt 15 år og det ble dobbel feiring – konfirmasjon og dåp på samme dag. Aud bar sin lillesøster til dåpen, hun fikk navnet Oddny Margrethe. 2 og et halvt år deretter flyttet vi fra Dyrøy, og tilbake til Helgeland. Stoppen ble Mo i Rana. 8 år etter alle jentefødsle kom prinsen. Vi måtte altså flytte til «kokkelurlandet» for å få gutt. Vi

den tiden var det ikke noe forbud mot varme i åpen mark, alle måtte ta ansvar for det de gjorde.

NYE BØKER

- med tilknytning til Rødøy

C

TORMOD TORFÆUS Ei innføring

Tormod Torfæus (1636 - 1719) er for de fleste av oss et ukjent navn. Han har gjennom sitt relativt lange liv etterlatt seg et mektig verk om sagatidens Norge. Verket bærer det latinske navnet *Historia rerum Norvegicarum* (1711). Verket er på hele 2000 sider og er skrevet på latin, og dermed noe utilgjengelig for de som ikke behersker latin på en høvelig god måte. Tormod Torfæus var islending, men bodde mesteparten av sitt liv i Norge.

Boka om Tormod Torfæus (110 sider) er redigert av professor dr. philos Torgrim Titlestad og er utgitt på Erling Skjalgssonselskapet hør-

ten 2001. I boka tar bl.a. professor Titlestad opp ei av kildene som Torfæus bygde opp sin historieframstilling omkring: Totten om Toralf Skjalg, Ragnvald og Raud fra Flatøyboka.

Det er denne personen, Raud som først og fremst opptar vår interesse. I Snorre har nok de fleste latt seg fenge av den dramatiske fortellingen om den styrtrike hedenske høvdingen Raud som kjempet mot Olav Tryggvason. Kongen greier til slutt å overraske Raud på hans hjemsted Godøy ved Saltnefjorden. Han nekter å ta imot kristendommen, og kongen tar livet av han på den mest grusomme måte; Han tvinger en orm inn i munnen på Raud som

bukter seg ned gjennom halsen og tar seg ut gjennom siden på han.

I totten om Toralf Skjalg, Ragnvald og Raud fra Flatøyboka er fortellingen noe annerledes.

Raud er lokalisert til Raudøy nord for Namdalen. I boka tar professor Titlestad opp lokaliseringsspørsmålet omkring denne håløyske høvdingen Raud. Ut fra et tynt kilde-materiale konkluderer han med at Rauds bosted kan være Rødøy i Rødøy kommune.

Har Snorre hatt konsulenter med dårlige geografikunnskaper som har medført forveksling av Godøy i Salten og Rødøy i Rødøy kommune? Var det ved Torshaugen på Rødøya (Raudeyar) at guden Tor sloss med kristningskongen Olav Tryggvason? Kommer navnet Rødøy fra Raudsøy? (Raud sin øy)- Må historien skrives om? Kjøp boken og les og vurder selv. Rødøy kulturkontor har boken for salg (kr. 250,-)

Ferdaveger Vandring i Nordland

Boka er et samarbeid mellom Nordland Fylkeskommune og Statens vegvesen i Nordland.

Det er gitt plass til å beskrive 39 ulike vegfar i Nordland. Blant disse en artikkel om Litl-

fjordbrua i Værangfjorden med sin spesielle krigshistoriske tilblivelse. Boka er på 325 sider og utgitt på forlaget Press A/S. Boka kan kjøpes på Rødøy kulturkontor (kr.299,-)

GOD JUL OG GODT NYTT ÅR!